

Vahendid info kogumiseks

Katrin Juhanson (katrin.juhanson@bef.ee)
Balti Keskonnafoorum

17. Jaanuar 2008

www.bef.ee

Vahendid info kogumiseks

1. Testimine
2. Uuringud
3. Arvamusuuringud
4. Ökomärgised
5. Ohtlike ainete nimekirjad

www.bef.ee

1. Testimine

Kõige efektiivsem testimaks kemikaale tarbija toodetes, kui tootes sisalduv ei ole loetletud sildil või kahtlete sildi õigsuses (n. mänguasjad, õhuvärskendajad).

• Laboratoorsed testid

- + tulemused kõige usaldusväärsemad
- + selged faktid, lihtne esitleda
- + teaduslikud faktid on tugevaks argumentiks
- kallid
- ajaliselt mahukad

Tähtis meeles pidada!

- sihtgrupp
- tootegrupp
- akrediteeritud labor (leping, kohtumine)
- toodete näidised
- Tulemused käes? Mis edasi ...

www.bef.ee

2. Uuringud

Alternatiiv laboratoorsele testidele. Vii teatud toodete seas läbi turu-uuring, et kontrollida, kas siltidel nimetatud ainete seas leidub ohtlike kemikaale (n. kosmeetika).

• Uuringud:

- + vähem aega nõuvad
- + võrdlemisi odav
- + meediale atraktiivsed
- + lihtne tulemusi esitleda
- siltide usaldusväärsus?

Tähtis meeles pidada!

- sihtgrupp
- tootegrupp
- otsitavate kemikaalide nimekiri
- toodete näidised
- Tulemused käes? Mis edasi ...
 - illegaalsetest kemikaalidest teavitamine
 - koosta tulemuste analüüs
 - suhtle tootja/ importijaga
 - avalikusta tulemused
 - lisa eksperdi kommentaar
 - koosta nn must nimekiri

www.bef.ee

Planeeritav uuring kosmeetikavahendite, kodukeemia ja ehituskemikaalide seas – milline informatsioon on tarbijale kättesaadav ning milliseid märgistusi võib leida.

Tootegrupid:

- Päikesekaitsevahendid (potentsiaalselt ohtlike ainete nimekiri)
- Pesupulbrid ja -vedelikud (ökomärgised, muu märgistus)
- Õhuvärskendajad (ohumärgistus, R-laused)
- Siseviimistlusvärvid (ökomärgised)

Metoodika:

- valitud tootegruppide kohta koostada ankeet/ tabel
- valida külastamiseks erinevad kaupluste kette
- kas osta toode või koha peal uurida tooteid ja toodete märgistust

Uuringu **tulemused** omavad informatiivset eesmärki ja neid plaanitakse kasutada näitena valitsusväliste vabatahtlike organisatsioonide jaoks, et selle näite põhjal koostada analoogseid uuringuid erinevate toodete seas.

www.bef.ee

3. Arvamusuuringud

Küsitluse läbi viimine teatud grupi inimeste seas.

• Arvamusuuringud:

- + hea vahend surumaks läbi oma sõnumit
- + avalikkuse toetus tekitab huvi ka meedia ja poliitikute seas
- arvamusuuringute tellimine on kallid

Tähtis meeles pidada!

- sihtgrupp
- küsimuse formuleerimine
- Mida saadud tulemustega teha?

www.bef.ee

Alternatiiviks internetipõhise arvamusuuringu tabloo loomine

- esmakordselt loomine kallis
- vajadus kasutajad leida, kes esindaksid erinevaid huvigruppe (paljud inimesed ei kasuta internetit!)

+ pikemas perspektiivis ülalpidamiskulud madalad
+ laialdase kasutajaskonna leidmisel efektiivne vahend üldsuse arvamuse kogumiseks

www.bef.ee

4. Ökomärgiste otsimine

... on tähis, mis kinnitab toote või teenuse keskkonnasõbralikkust. Ökomärgis antakse tootele või teenusele, mis avaldab keskkonnale vähem negatiivset mõju kui samaväärne märgiseta toode või teenus.

Tarbijal tähtis tunda **usaldusväärseid ökomärke**, mis vastavad kehtestatud kriteeriumitele ning mille andmise otsuse langetamisel lähtutakse toote või teenuse olemusringist (alates toorme hankimisest kuni toote lõpliku kõrvakdamiseni).

! Väga palju on ka **ökomaarjaste sarnaseid märgiseid**, mis on vähem usaldusväärsed, kuna esitatud teavet ei kontrolli sõltumatu institutsioon. Sageli on need märgised pigem seotud ühe etapi – tootmisprotsessi või tegevusega.

www.bef.ee

EL tähtsamad ökomärgised

Euroopa Ühenduse Ökomärgis – lilleke.
Lillekese andmist koordineerib Euroopa Liidu Ökomärgise Komisjon (EUEB). EU ökomärgis on organisatsioonidele **vabatahtlik**, antakse kõige keskkonnasõbralikumatele toodetele. Märgis on **usaldusväärne**, kuna toetub teadusuuringutele ja adekvaatsetele andmetele ning selle on aktsepteerinud keskkonnaorganisatsioonid, avalik sektor ja äriühingud; annab sõltumatu osapool.

Põhjamaade Luik (Svanen)
Põhjamaade Ministrite Nõukogu – ökomärgise väljaandja ja kriteeriumide uuendaja. Luigemärki saab taotleda üle 60 tooterühmas alates pesuvahenditest ja pehmeperitoodetest kuni mööbli ja majutusteenusteni.

Sinine Luik (Blauer Engel)
Saksamaa rahvuslik ökomärgis on vanim keskkonnaga seotud märgis. Sinise Ingli märki annab välja föderaalne keskkonnaagentuur. Praegusel hetkel saab Sinise Ingli märki taotleda üle 80 tooterühmas.

Rootsi Looduskaitseühingu ökomärgis Hea Keskkonnavalik (Bra Miljöval)
Hea Keskkonnavaliku märgi, mida tootjad saavad panna oma pakendile. Praegu antakse märgist 13 lõpptarbijale suunatud tooterühmas (nt puhastusvahendid, paber, seebid ja šampoonid, kauba- ja sõitjatevedu).

www.bef.ee

Tabel kirjeldamaks, millised ökomärgised omistatakse millistele tootegruppidele:

Nimetus	Ökomärk	Tootegrupp			
		Kosmeetika	Puhastusvahendid	Mööbel/ Paber	Mänguasjad
Euroopa Ühenduse Ökomärgis - lilleke		x	x		
Põhjamaade Luik (Svanen)		x	x		x
Sinine Luik (Blauer Engel)			x	x	x

www.bef.ee

Ökomärgised ei ole

- **Mahepõllumajandusmärgised**
- **Isedeklareeritavad märgised**

 FSC. Märgis puittoodetel, ehitusmaterjalidel (viitab keskkonnasõbralikult majandatud metsast saadud puudule)

 Roheline Energia. Märgist võib tootja oma pakendil kasutada juhul, kui ta on ostnud Rohelise Energia sertifikaadi

 Ehtne ja huvitav Eesti (EHE). Tootemärk ökoturismi põhimõtetele vastavate turismitoodete märgistamiseks.

- **Informatiivsed märgised**

 Astma ja allergia märk. Tootes pole kasutatud lõhnaaineid ega välgendeid

- **Hoiatusmärgised (kohustuslikud)**
- **Jäätmekäitlusega seotud märgised**

www.bef.ee

5. Olemasolevad vahendid

Euroopas on juba koostatud väga palju erinevaid nimekirju ohtlikest kemikaalidest. Kasuta internetist kättesaadavaid materjale ning koosta nn kemikaalide must nimekirj.

- EL loetelu 26 allergilise ainega, mis peavad olema deklareeritud kosmeetikatoodete märgisel (http://ec.europa.eu/environment/docum/pdf/bkh_annex_01.pdf)
- EU kandidaatinimekirji 533 endokriinsüsteemi kahjustava ainega (http://www2.mst.dk/Udgiv/publications/2004/87-7614-477-1/html/heelspubl_eng.htm)
- Taani Keskkonnakaitse Agentuur: Ohtlike ainete soovituslik klassifikatsioon (põhinedes QSAR – arvuti mudelitel) (http://gwww.mst.dk/chemi/xls/VL.SEL.010_engelsk_0701.xls)
- Taani Keskkonnakaitse Agentuur (Danish EPA): Soovimatute kemikaalide nimekirj 2004;

Tähtis meele pidada!
• alati uurida juba olemasolevaid nimekirju; tehtud uuringuid (võrrelda riikide seadusandlust)

www.bef.ee